

การถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน :

กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร

ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี*

LESSONS LEARNED FROM SELF-RELIANCE THROUGH THE COMMUNITY
ENTERPRISE PROCESS: A CASE STUDY OF THE HIGHWAY COMMUNITY
HERBAL PROCESSING ENTERPRISE GROUP, HUAI KHAMIN SUB-DISTRICT
NONG KHAIE DISTRICT SARABURI PROVINCE

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี

Phramaha Phisut Sitthimathi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: mahaphisut@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากระบวนการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี 2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 14 คน ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ Qdat Knowledge 1 วิธี ประกอบด้วย เทคนิคการยืนยัน 3 เส้า

ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ด้านความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม 2. รูปแบบการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ได้ค้นพบ 6 Steps Model คือ Steps 1 Plan (การวางแผน) Steps 2 High Quality (การเพิ่มคุณภาพสูง) Steps 3 Idea (ความคิด) Steps 4 Service (การบริการ) Steps 5

*Received December 29, 2023; Revised February 15, 2024; Accepted March 3, 2024

Upgrade (การอัพเกรด) และ Steps 6 Test (การทดสอบ) และส่งเสริมให้เป็น วิสาหกิจชุมชน ต้นแบบ ที่มีความมั่นคง มีความยั่งยืน มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้สืบไป

คำสำคัญ: การถอดบทเรียน; การพึ่งตนเอง; กระบวนการ; วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objectives of this study were: 1. to study the self-reliance process of herbal processing highway community enterprises in Huai Khamin Nong Khae District. Saraburi Province 2. To propose a self-reliance model for community enterprises in the highway processing herbs. Huai Khamin Using qualitative research methods. Research tools are used in in-depth interviews. 14 people.

The research results were as follows: 1. Self-reliance process of community enterprises. Highways. Herbal processing. Huai Khamin Nong Khae District. Saraburi Province consists of the Product Development Concept, which is the main factor that causes community enterprises to affect their livelihoods. Livelihoods. And the economy. Environment & Society. 2. Self-reliance model of community enterprises. Highways. Herbal processing Huai Khamin Nong Khae District. Saraburi Province has discovered 6 STEPS MODEL. Namely, Steps 1 Plan. Steps 2 High quality. Step 3 Idea. Steps 4 Service. Steps 5 upgrade and Steps 6 Test. A master with wealth is still filing. Happiness and self-reliance have followed.

Keywords: Extracting Lessons; Self-Reliance; Process; Community Enterprise

บทนำ

ชุมชนถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแต่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของชุมชนเป็นหลัก การพัฒนาชุมชนจึงเป็นกลไกอันสำคัญที่จะกำหนดทิศทาง เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนา และเสริมสร้างความแข็งแกร่ง โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม (Civil Society) อันหมายถึง การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มของคน โดยทุกฝ่ายในสังคมต่างให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อบ่มบ่มให้เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น การพัฒนาชุมชนเป็นการบริหารจัดการชุมชนที่มีกลไก การขับเคลื่อนการพัฒนาทั้ง

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยท้องถิ่นเป็นองค์กรหลัก และประชาสังคมเป็นผู้รับประโยชน์ที่สุขสมบูรณ์ การพัฒนาชุมชน จึงเป็นภาระหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภคและการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผลประโยชน์บนรากฐานความสามารถที่มีอยู่จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ซึ่งทุนของชุมชนทั้งที่เป็นทุนทางสังคม (สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ, 2550)

ในปัจจุบันชุมชนสังคมไทย ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศไทย มีการแก้ไขปัญหาการเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้กินดีอยู่ดี ตามแบบการพึ่งตนเอง ซึ่งมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมนั้น ๆ โดยจัดเอาชุมชนให้เป็นสถานที่ประกอบการจัดตั้งกลุ่มเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในกลุ่มภายในชุมชน เกิดรากเศรษฐกิจพื้นฐานให้มั่นคง เริ่มต้นจากชุมชนเล็ก ๆ สู่รากเศรษฐกิจระดับประเทศได้อย่างมั่นคง การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นตัวเลือกหนึ่งในการพัฒนาชุมชน โดยพัฒนาชุมชนให้ผ่านกระบวนการของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนนั้นจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ และไม่ใช้กิจกรรมที่ซับซ้อนอะไร ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ (สำนักงานเกษตรอำเภอลานสกา, 2565)

วิสาหกิจชุมชนเป็นธุรกิจขนาดย่อมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในระดับรากหญ้าให้มีความก้าวหน้า มีรายได้หมุนเวียนและเกิดการใช้จ่ายเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจ เป็นหัวใจสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วที่ต้องการให้ประชาชนในชุมชนสามารถรวมตัวกันขึ้นมาแล้วจัดสร้างกลุ่มเพื่อเกิดอาชีพเสริมและพัฒนาไปเป็นธุรกิจชุมชนสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ และทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ยืนด้วยลำแข้งของตนเอง มีความยั่งยืนในธุรกิจชุมชน พัฒนาต่อยอดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สินค้าวิสาหกิจชุมชนดีขึ้น แข่งขันกับสินค้าอื่น ๆ ทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศได้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพรก่อตั้งโดยนางสาวแสงเดือน เกษมศรี และ นายสุวรรณ วรรณประเสริฐ เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการแปรรูปสมุนไพรไทย โดยเฉพาะสมุนไพรพื้นถิ่น/ท้องถิ่น ที่สามารถหาได้หรือเพาะปลูกได้ในชุมชน เช่น จิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด กระชายขาว กระชายดำ ดีปลี สมอไทย การบูร ฟ้าทะลายโจร ใบบัวบก หวานหางจระเข้ ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย ทองพันชั่ง มะขามป้อม เป็นต้น โดยนำมาแปรรูปเป็นสมุนไพรสำเร็จรูปลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและการนำไปใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า

ผู้บริโภคจะนำไปใช้เป็นยาใช้ภายในหรือภายนอก เช่น นำไปกิน นำไปทาผิวเพื่อดูแลสุขภาพผิวให้สวยงาม นำไปประคบเพื่อผ่อนคลายจากอาการเหนียวล้า นำไปทาถูวนวดเพื่อบรรเทาอาการปวดตามกล้ามเนื้อหรือแมลงสัตว์กัดต่อย เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่ทางวิสาหกิจชุมชนผลิตได้และนำออกมาจำหน่ายให้ลูกค้า ได้แก่ ลูกประคบ น้ำมันนวดเพื่อผ่อนคลายสเปย์เพื่อผ่อนคลาย สมุนไพรแคปซูล น้ำมันบำรุงผิว น้ำยาสระผมสมุนไพร สมุนไพรเป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เน้นการผลิตเพื่อเป็นรายได้เสริมยังไม่ใช่รู้จักของผู้บริโภค ข้อมูลสืบค้นทาง Google ยังไม่มีปรากฏ ไม่มีเพจเฟซบุ๊กเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ (Product) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งออเดอร์ (Order) ส่วนใหญ่ที่ส่งขายจะได้รับมาจากเครือข่ายกลุ่มผลิตสมุนไพร เช่น กลุ่มสันติโคก กลุ่มหมอเขียว เป็นต้น ซึ่งสินค้าที่ผลิตได้จะอยู่ในวงจำกัด ลูกค้าที่ใช้บริการก็จะอยู่ในกลุ่มที่จำกัด และเป็นกลุ่มเดิม ๆ ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ผลิตได้จึงอยู่ในวงแคบ ๆ ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่เป็นที่แพร่หลายสำหรับผู้ขึ้นชอบการใช้สมุนไพรไทย

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “การถอดบทเรียนการพึ่งพาตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี” เพื่อทราบสภาพปัญหากระบวนการ และรูปแบบการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพรให้เป็นแนวการศึกษา วิเคราะห์ และเสนอ รูปแบบที่จะประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพรอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อนำเสนอบทเรียนการพึ่งพาตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. รูปแบบการศึกษา

เอกสาร (Documentary Research) 2. รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการทำวิจัย นี้ ได้แก่ ประธานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม ประชาชนชาวบ้าน ลูกค้า และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี และใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview Research) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน สมาชิกในกลุ่ม จำนวน 4 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 1 คน ลูกค้า/คนในชุมชน จำนวน 5 คน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีก 3 หน่วยงาน ในการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม ลูกค้า/คนในชุมชน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 14 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยมีทั้งหมด 2 รูปแบบตามวิธีการดำเนินวิจัย โดยเครื่องมือแต่ละแบบจะถูกพัฒนาจากการเก็บข้อมูล สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำไปพัฒนาเครื่องมือในระยะถัดไปของขั้นตอนการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความชัดเจนของภาษา และครบถ้วนเหมาะสมทางวิชาการ และตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องดัชนีความสอดคล้องโครงสร้างวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยจะทำการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย บทความ จดหมายเหตุและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis Technic) QDAT Knowledge 1 วิธี ประกอบด้วย เทคนิค Triangulation : การยืนยัน 3 เสา่ การมีข้อมูลการวิจัย 3 มิติ ที่มีความสัมพันธ์ มีความ สอดคล้อง ด้าน

ข้อมูล (Data triangulation) การยืนยันด้วยบุคคล 3 ท่าน ด้านวิธีวิจัย (Method triangulation) การเลือกใช้วิธีเก็บข้อมูล มากกว่าหนึ่งวิธีการ ด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ทฤษฎีที่ใช้อ้างอิง พิจารณาจาก การเลือกใช้ทฤษฎี ในการตีความและสรุปความหมายมากกว่าหนึ่งทฤษฎี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการยืนยันด้วยบุคคล 3 ท่าน การถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จากการวิจัยทางเอกสาร ทางสัมภาษณ์เชิงลึก และยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล Triangulation Technic จัดทำการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี นำเสนอฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการนำเสนอการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. กระบวนการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ด้านความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม

2. รูปแบบการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่า การถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน ได้ 6 STEPS MODEL ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Plan (การวางแผน) คือ การวางแผนหรือขั้นตอนการแปรรูปสมุนไพร ของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หากกลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวางแผนการตลาด

ขั้นตอนที่ 2 High quality (การเพิ่มคุณภาพสูง) คือ การได้รับประกันคุณภาพสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เกษตรอำเภอหนองแค สาธารณสุขอำเภอหนองแค และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยขมิ้น

ขั้นตอนที่ 3 Idea (ความคิด) คือ ระดมความคิด ไอเดีย การแปรรูปสมุนไพร ของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบสินค้า แพคเกจสินค้า แปรณสินค้ากลุ่ม การจัดโปรโมชั่นราคาสินค้า

ขั้นตอนที่ 4 Service (การบริการ) คือ การบริการลูกค้ากลุ่มที่สนใจที่ซื้อสินค้าจากวิสาหกิจชุมชนไปใช้งาน ประกอบด้วย การสาธิตสินค้า การให้คำปรึกษาผลิตภัณฑ์ และการบริหารหลังการขาย

ขั้นตอนที่ 5 upgrade (การอัพเกรด) คือ การแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย น้ำมันเหลืองสเปรย์คลายกล้ามเนื้อ ลูกศบ แป้งสมุนไพร และเซราบำรุงผิวกาย

ขั้นตอนที่ 6 Test (การทดสอบ) คือ การส่งเสริมสมุนไพรที่แปรรูปสู่สังคมด้วยช่องทางจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย ช่องทางออนไลน์ การออกบูธร่วมกับหน่วยภาครัฐ และจัดนิทรรศการถ่ายทอดองค์ความรู้สมุนไพรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

การเสนอผลการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ประเด็น ตามข้อค้นพบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ด้านความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม พบว่า

1.1 แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การแปรรูปสมุนไพรหรือการขยายการตลาดให้เป็นที่รู้จักและกว้างขวางในอนาคต ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. การผลิตและแปรรูปสมุนไพรให้ง่ายต่อการเข้าถึงเป็นแนวคิดที่มีโอกาสสูงในอนาคต เพื่อเพิ่มความเข้าถึงและประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรสำหรับสุขภาพและความเป็นเลิศของมนุษย์ 2. การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ง่ายและปลอดภัยเพื่อแปรรูปสมุนไพรส่งเสริมทักษะและความรู้ในการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน โดยเน้นความคุ้มค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค 3. นวัตกรรมในกระบวนการแปรรูปสมุนไพรเสริมคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ด้วยการใช้เทคโนโลยีการสกัดและการปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแปรรูป 4. การขยายตลาดสมุนไพรในระดับโลกเปิดโอกาสให้ผู้บริโภครับรู้ค่าของสมุนไพรที่แตกต่างผ่านการสร้างแบรนด์ที่เชื่อถือได้และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเผยแพร่คุณค่าของสมุนไพร 5. การสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต โดยการปลูกสมุนไพรอย่างยั่งยืนและใช้วัตถุดิบยั่งยืนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย พินิจใหม่ และคณะ (2560) เรื่อง การพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ตำบลท่าแร่

อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า 1. การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี กลุ่มใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างสมดุล มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรได้ 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์ และกลุ่มได้สร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยการขอรับรองมาตรฐานการผลิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (GMP) และมาตรฐานเลขสารบบอาหาร (อย.) 2. การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มมีการซื้อขายพืชสมุนไพรภายในชุมชนและกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่ายต่อ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และเกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกและกลุ่ม 3. การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยกลุ่มจะมีการปลูกพืชสมุนไพรไว้ใช้เองเป็นหลัก มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และมีการซื้อสมุนไพรจากภายนอกชุมชน ถ้าสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนไม่สามารถผลิตสมุนไพรชนิดนั้นได้ด้วยตนเอง 4. การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ กลุ่มมีจิตใจที่แน่วแน่ที่ไม่ใช้สารเคมีในการผลิตสมุนไพรสมาชิกมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อและเสียสละเพื่อส่วนรวม 5. การพึ่งตนเองทางด้านสังคม โดยการช่วยเหลือซึ่งกันภายในชุมชน ด้วยการสร้างอาชีพให้กับสมาชิกและคนในชุมชน

1.2 ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพรพึ่งพาตนเองได้จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยเศรษฐกิจเท่านั้น สภาพแวดล้อมทางกิจการมีผลต่อความสำเร็จของกิจการ หากมีที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสมุนไพรและการผลิตสินค้า จะส่งผลให้กิจการมีความเป็นไปได้สูงขึ้น 2. ความเข้าใจความเห็นของสังคมและการกำหนดค่าทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เลือกที่จะแปรรูปสมุนไพรพึ่งพาตนเองสำเร็จ 3. ความเชื่อมั่นในคุณธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนช่วยสร้างความสามารถในการนำเสนอผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพและความปลอดภัย 4. การศึกษาและพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการแปรรูปสมุนไพร 5. ความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาคีเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2530) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ หรือเบญจขันธ์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นหลักการช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ดังนี้ 1. จิตใจที่เป็นธรรม หมายถึง จิตใจที่มีธรรมะ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบากไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่จ่ายฟุ่มเฟือย จะกำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ 2. แบบแผนการผลิต หมายถึง กำหนดแบบแผนการผลิตให้เป็นแบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ทำให้ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรกรรมแบบผสมผสานซึ่งทำให้มีกิน มีใช้ครบและธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล 3. ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม หมายถึง ความสมดุลที่เกิดขึ้น เพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของ

ธรรมชาติแวดล้อม และขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมาก และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ 5. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นระบบการผลิตแบบใช้เอง กินเอง ความสมดุลธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่ไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกินพอใช้ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้ จึงมีชีวิตที่สงบสุข มีเวลา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และ 5. ชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม หมายถึง ระบบชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ชิดตัวมีอาหารการกินที่เหลือเฟือ มีเวลาที่จะช่วยเหลือกันสร้างสรรค์กัน และเกิดการผลิตทางวัฒนธรรมของชุมชนขึ้น คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือกัน มีสถาบันทางครอบครัวที่มั่นคง มีการนับถือลำดับอาวุโสและผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ทางสาธารณสุขทางศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นสถานสังคมสงเคราะห์และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

1.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพรมีผลต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกในกลุ่มและประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. ความสร้างสรรค์อนาคต: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการแปรรูปสมุนไพรมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์อนาคตที่ยั่งยืนและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนของเรา. 2. การเสริมสร้างคุณค่าในทุกด้าน: การแปรรูปสมุนไพรไม่เพียงเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังสร้างโอกาสและคุณค่าในทุกด้านของชีวิตชุมชนอย่างอุดมสมบูรณ์ 3. การประมวลผลสมุนไพรท้องถิ่น: การร่วมมือระหว่างสมาชิกและชุมชนในการประมวลผลสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและส่งเสริมการรักษาสมุนไพรและประเพณีท้องถิ่น. 4. การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลสุขภาพ: การบริโภคผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ผ่านการแปรรูปมีคุณค่าทางโภชนาการที่สูง ทำให้เป็นทางเลือกที่ดีสำหรับการดูแลสุขภาพและป้องกันการเกิดโรคในระยะยาว 5. ความยั่งยืนและการอนุรักษ์สมุนไพร: การรักษาสมุนไพรเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการแปรรูปสมุนไพร เราสามารถร่วมมือในการอนุรักษ์สมุนไพรและสนับสนุนชุมชนให้เจริญเติบโตและรอดเอาชีวิตรอดอยู่ต่อไปได้อย่างดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภูษิต อคควณโณ (บุลันรัมย์) (2556) เรื่อง การพึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1. การพึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งในชุมชน ต่างกัน มีผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตรงตาม

สมมติฐานที่ว่าประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งในชุมชน ต่างกัน มีผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน สวนประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ การส่งเสริมของหน่วยงานเทศบาล/อบต. การส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาต่างกัน มีผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ การส่งเสริมของหน่วยงานเทศบาล/อบต. การส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาต่างกัน มีผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

1.4 ด้านความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แปรรูปสมุนไพรมีผลกระทบที่ดีต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างโอกาสให้กับประชาชนในการทำงาน และธุรกิจเล็ก ๆ ในพื้นที่ชุมชนนั้น นี่ส่งผลให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืนและลดอัตราการว่างงาน 2. การพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการแปรรูปสมุนไพรช่วยสร้างรายได้และเพิ่มโอกาสในการทำงานให้กับประชาชน นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้สารเคมีและพลังงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 3. การสร้างความร่วมมือในชุมชน: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการแปรรูปสมุนไพรสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ทำให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรม 4. การสร้างความรู้และความเข้าใจในการใช้สมุนไพร: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่วยสร้างความรับรู้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม และให้โอกาสในการทำงานและสร้างงานจ้างให้กับประชากรท้องถิ่น 5. การส่งเสริมการอนุรักษ์สมุนไพรและทรัพยากรธรรมชาติ: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเน้นการแปรรูปสมุนไพรช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สมุนไพรให้ไม่สูญพันธุ์ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยลดการใช้วัสดุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ โสภณ สุภาพงษ์ (2541) กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนว่า เป็นแนวคิดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและเชื่อว่าจะสามารถ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้ ซึ่งเศรษฐกิจชุมชนเน้นการพึ่งตนเองและการเติบโตโดยมีทุกอย่างพอเพียง ได้แก่ การมีการแบ่งปันพอเพียง มีตลาดพอเพียง มีวัตถุพอเพียง มีความรู้พอเพียง มีการผลิตพอเพียง และมีความดีพอเพียง โดยค่อย ๆ เติบโตในสังคมชนบทนั้นมีพื้นฐานทางการเกษตร ดังนั้น ความพอเพียงในสังคมชนบท คือ การปลูกทุกอย่าง ที่กินและกินทุกอย่างที่ปลูกที่เหลือก็ขาย พอขาดได้ก็มีเงินออมซึ่งในระบบเศรษฐกิจชุมชนนั้น ชุมชนสามารถร่วมมือกับ องค์กรภายในการค้าขาย แต่ต้องเป็นองค์กรที่เปิดเผยและให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของจนสามารถ กลายเป็นองค์กรชุมชนที่พึ่งตนเองได้ โดยองค์กรชุมชนที่พึ่งตนเองได้นั้นมีพื้นฐานมาจาก

ครอบครัว แต่ละครอบครัว และชุมชนที่มีการบริโภค พอเพียงและ มีเงินออกมาร่วมกันเพื่อ จัดทำการผลิต การค้า และสวัสดิการร่วมกัน

1.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูป สมุนไพรเป็นไปในทิศทางใด ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. การนำเทคโนโลยีมาใช้และการ นำเสนอนวัตกรรมในกระบวนการผลิต: การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการแปรรูป สมุนไพรและการนำเสนอนวัตกรรมใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและ ความเป็นเอกลักษณ์ในตลาด 2. การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรและตลาด: การศึกษา และวิจัยเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ทราบ ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรและความต้องการของตลาดเป็นประโยชน์มากในกระบวนการนี้ 3. การใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสมุนไพร: การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแปรรูป สมุนไพรช่วยเพิ่มคุณภาพและปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ เช่น การสกัดสารสำคัญ 4. การสร้าง ความเชื่อถือในผลิตภัณฑ์: การสร้างความเชื่อถือในผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและการ ส่งเสริมความร่วมมือในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่วยเพิ่มความสำเร็จในธุรกิจนี้ในระยะยาว 5. การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยสร้าง ความเชื่อถือในผลิตภัณฑ์และคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และช่วยเข้าถึงตลาดใหญ่ได้ มากขึ้นในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพร มหาอินทร์ และคณะ (2554) เรื่อง การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของ กลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ประกอบการไม่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการ การผลิต ยังคงยึดภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่มีการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่บ้าง เพื่อพัฒนารูปแบบและ เป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ภาครัฐขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่ม ไม่มีรูปแบบการบริหารกลุ่มหรือการทำงานกลุ่มเต็มรูปแบบส่งผลให้การสนับสนุนจาก ภาครัฐมีน้อย นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มมักบริหารงานเพียงลำพังเนื่องจากไม่มีความรู้ความ ขำนาญในด้านการบริหารจัดการส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จ คือ นโยบายของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้แก่คน ในชุมชนและความร่วมมือขององค์กรในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการมีภาวะผู้นำของผู้นำกลุ่มผนวกกับความเข้มแข็งของชุมชนที่เกื้อกูล การขับเคลื่อนกลุ่ม

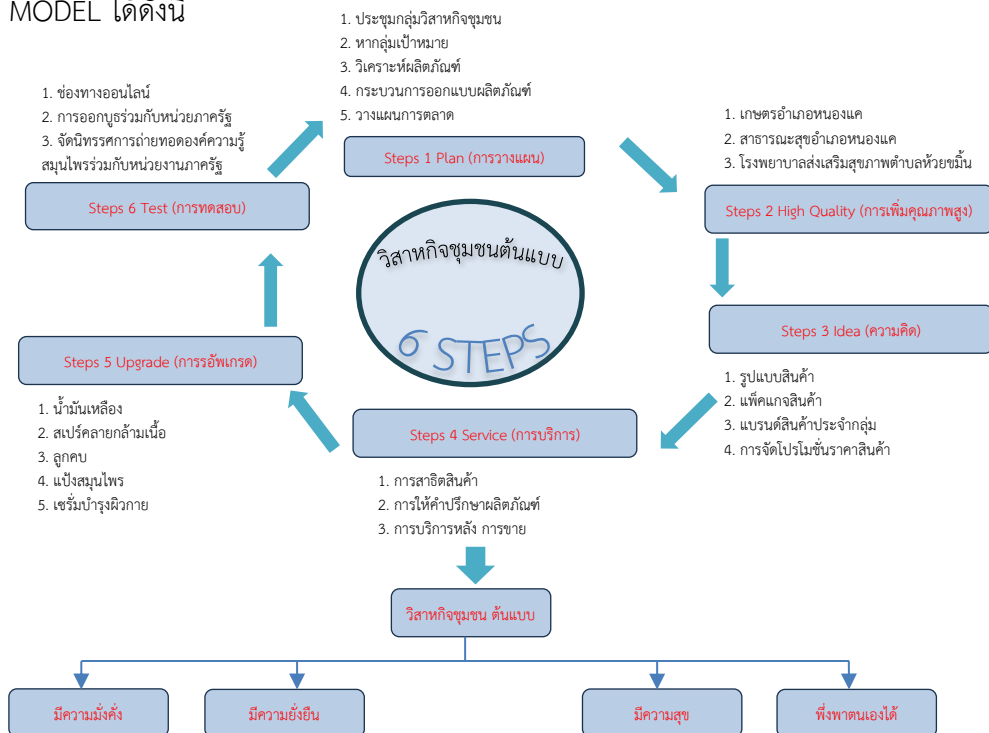
2. การนำเสนอรูปแบบการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูป สมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่า การถอดบทเรียนการ พึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจ

ชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี สามารถอธิบายด้วย 6 STEPS MODEL ได้ดังนี้ Steps 1 Plan (การวางแผน) หมายถึง การวางแผนหรือขั้นตอนการแปรรูปสมุนไพร ของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวางแผนการตลาด Steps 2 High quality (การเพิ่มคุณภาพสูง) หมายถึง การได้รับประกันคุณภาพสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เกษตรอำเภอหนองแค สาธารณสุขอำเภอหนองแค และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยขมิ้น Steps 3 Idea (ความคิด) หมายถึง ระดมความคิด ไอเดีย การแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบสินค้า แพคเกจสินค้า แบนสินค้าประจำกลุ่ม การจัดโปรโมชั่นราคาสินค้า Steps 4 Service (การบริการ) หมายถึง การบริการลูกค้ากลุ่มที่สนใจที่ซื้อสินค้าจากวิสาหกิจชุมชนไปใช้งาน ประกอบด้วย การสาธิตสินค้า การให้คำปรึกษาผลิตภัณฑ์ และการบริหารหลังการขาย Steps 5 upgrade (การอัพเกรด) หมายถึง การแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย น้ำมันเหลืองสเปรตลายกล้ามเนื้อ ลูกคบ แป้งสมุนไพร และเซรั่มบำรุงผิวกาย และ Steps 6 Test (การทดสอบ) หมายถึง การส่งเสริมสมุนไพรที่แปรรูปสู่สังคมด้วยช่องทางจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย ช่องทางออนไลน์ การออกบูธร่วมกับหน่วยงานรัฐ และจัดนิทรรศการถ่ายทอดองค์ความรู้สมุนไพรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และส่งเสริมให้เป็น วิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ที่มีความมั่นคง มีความยั่งยืน มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้สืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอินทิรา ครองศิริ (2557) เรื่อง การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า การจัดการชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1. ผู้นำในชุมชน 2. การร่วมมือกันในชุมชน 3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 4. การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น 5. การถ่ายทอดความรู้ 6. การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ 7. กองทุนหมู่บ้าน และ 8. การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆในชุมชนเพื่อนำมาสู่แนวทางการความยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 การดำรงอยู่ของชุมชน ได้แก่ 1. การปรับตัว 2. ระบบความสัมพันธ์ 3. การสร้างจิตสำนึก 4.ทุนชุมชน และองค์ประกอบที่ 2 องค์การสนับสนุน ได้แก่ 1. องค์การในชุมชน 2. องค์การภาครัฐ 3 องค์การภาคเอกชน โดยนำมาปฏิบัติร่วมกับนโยบายพัฒนาชุมชนซึ่งมาจากทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการนำพาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเอง

ได้อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่มีความสุขภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปเป็นภาพ 6 STEPS MODEL ได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย 6 STEPS MODEL

สามารถอธิบายภาพที่ 1 6 STEPS MODEL ได้ดังนี้ Steps 1 Plan (การวางแผน) หมายถึง การวางแผนหรือขั้นตอนการแปรรูปสมุนไพร ของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หากลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวางแผนการตลาด Steps 2 High quality (การเพิ่มคุณภาพสูง) หมายถึง การได้รับประกันคุณภาพสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เกษตรอำเภอหนองแค สาธารณะสุขอำเภอหนองแค และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยขมิ้น Steps 3 Idea (ความคิด) หมายถึง ระดมความคิด ไอเดีย การแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชน

ประกอบด้วย รูปแบบสินค้า แพ็คเกจสินค้า แรนด์สินค้าประจำกลุ่ม การจัดโปรโมชั่น ราคาสินค้า Steps 4 Service (การบริการ) หมายถึง การบริการลูกค้ากลุ่มที่สนใจที่ซื้อสินค้าจากวิสาหกิจชุมชนไปใช้งาน ประกอบด้วย การสาธิตสินค้า การให้คำปรึกษา ผลิตภัณฑ์ และการบริหารหลังการขาย Steps 5 upgrade (การอัพเกรด) หมายถึง การแปรรูปสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย น้ำมันเหลือง สเปรย์คลายกล้ามเนื้อ ลูกคบ แป้งสมุนไพร และเซราบำรุงผิว ภาย Steps 6 Test (การทดสอบ) หมายถึง การส่งเสริมสมุนไพรที่แปรรูปสู่สังคมด้วยช่องทางจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย ช่องทางออนไลน์ การออกบูธร่วมกับหน่วยภาครัฐ และจัดนิทรรศการถ่ายทอดองค์ความรู้สมุนไพรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และส่งเสริมให้เป็น วิสาหกิจชุมชน ต้นแบบ ที่มีความมั่นคง มีความยั่งยืน มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้สืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ควรเสนอเป็นแผนในการจัดโครงการนำผลวิจัยไปจัดฝึกอบรมโดยเป็นวิทยากรให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายในแต่ละปี
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ควรเสนอเป็นแผนการนำผลวิจัยไปฝึกอบรมกับประชาชนในชุมชน ก่อนออกไปให้ความรู้กับชุมชนในเครือข่ายในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ จากการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี สามารถนำไปใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประชาชนที่สนใจตามข้อค้นพบ 6 STEPS MODEL คือ Steps 1 Plan (การวางแผน) Steps 2 High quality (การเพิ่มคุณภาพสูง) Steps 3 Idea (ความคิด) Steps 4 Service (การบริการ) Steps 5 upgrade (การอัพเกรด) และ Steps 6 Test (การทดสอบ) และส่งเสริมให้เป็นวิสาหกิจชุมชน ต้นแบบ ที่มีความมั่นคง มีความยั่งยืน มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาต่อยอดผลการวิจัย 6 STEPS MODEL เพื่อก่อให้เกิดคุณค่าต่อสมุนไพรไทยที่มีอยู่ประจำบ้าน ประจำชุมชน โดยการจัดโครงการให้ความรู้ด้านการแปรรูปสมุนไพรในเชิงปฏิบัติการ

2. ควรศึกษาต่อด้วยการนำแผนที่พัฒนาการถอดบทเรียนการพึ่งตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ไปจัดกิจกรรมถ่ายทอดแนวทางการแปรรูปสมุนไพร ในเชิงปฏิบัติการกับประชาชน ชุมชน ที่สนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิรพร มหาอินทร์ และคณะ. (2554). *การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธวัชชัย พินิจใหม่ และคณะ. (2560). การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(3), 70-80.
- พระมหาภูษิต อคควณโณ (ปล้นรัมย์). (2556). *พึ่งตนเองของชุมชนในตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). *กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- โสภณ สุภาพงษ์. (2541). *เศรษฐกิจพอเพียงทางรอดสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: นิตยสารสารคดี ครอบครัว.
- ประเวศ วะสี. (2530). *พุทธเกษตรกรรมกับคานาสีสุขของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารปกครอง*, 3(1), 59-82.
- อินธิรา ครองศิริ. (2557). การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 21(2), 74-101.
- สำนักงานเกษตรอำเภอลานสกา. (2565). *วิสาหกิจชุมชนคืออะไร*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566, จาก <http://lansaka.nakhonsri.doae.go.th>